

WŁODZIMIERZ BANASIK

Wyższa Szkoła Turystyki i Języków Obcych w Warszawie

DZIAŁANIA SAMORZĄDU NA RZECZ ROZWOJU TURYSTYKI W POWIECIE KONECKIM

THE ACTIVITIES OF LOCAL GOVERNMENT TO DEVELOP TOURISM IN THE COUNTY KOŃSKIE

Wstęp

Obecnie, w stale rozwijającym się świecie, turystyka ma bardzo duże znaczenie zarówno dla gospodarki państw, jak i dla ich mieszkańców. Turystyka często uważana jest za szansę rozwoju gospodarczego oraz społecznego kraju, regionu czy miejscowości. Jak długo bowiem istnieje zjawisko turystyki, tak długo ludzie dostrzegają korzyści z niej płynące, również te ekonomiczne: napływ środków finansowych oraz inwestycje w zakresie turystyki, uzyskanie dochodów pochodzących z wydatków turystów na zaspokojenie własnych potrzeb, rozwój przedsiębiorczości w sektorze turystycznym lub pokrewnym, stworzenie nowych możliwości zatrudnienia¹. Często jednak szansa rozwoju nie jest w pełni wykorzystywana.

Obszarem zainteresowania autora artykułu jest powiat konecki, miejsce niepozbawione potencjału turystycznego, który jednak nie przekłada się na wynik finansowy. Celem napisania niniejszego artykułu była ocena, czy turystyka może stanowić szansę rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu koneckiego. W uzyskaniu odpowiedzi na to pytanie niezbędne było stwierdzenie, czy mieszkańcy powiatu są świadomi możliwości, jakie daje dobrze ukierunkowana polityka turystyczna. Dokładne poznanie obecnego stanu turystyki w powiecie oraz opinii i nastawienia do turystyki mieszkańców i samorządowców stanowiło istotny element artykułu. Wszystkie działania prowadziły do sprawdzenia, czy turystyka traktowana jest w powiecie priorytetowo oraz czy dostrzega się w niej realną szansę poprawy sytuacji gospodarczej, społecznej i ekonomicznej tego obszaru.

Charakterystyka samorządu terytorialnego

Instytucja współczesnego samorządu terytorialnego jest wynikiem długiej ewolucji². Również pojęcie samorządu terytorialnego ulegało zmianie na przestrzeni lat i pomimo

¹ *Turystyka*, red. W. Kurek, PWN, Warszawa 2008, s. 410.

² B. Dolnicki, *Samorząd terytorialny*, Zakamycze, Kraków 2003, s. 15.

istnienia obecnie wielu definicji nadal nie jest rozumiane jednolicie. Cytując Jerzego Starościka, możemy stwierdzić, że: „Instytucja samorządu, jako jednego ze sposobów decentralizowania administracji państwowej, ma za sobą tak bogatą literaturę, iż dodanie jakichś nowych elementów do samego określenia tego, co jest samorządem, jest już chyba niemożliwe”³. Rozważania należy więc zacząć od zdefiniowania pojęcia „samorząd terytorialny”. Stanowić ono będzie punkt wyjścia do dalszych dociekań nad problematyką samorządności⁴.

Leksykon samorządu terytorialnego podaje:

(...) pod pojęciem samorządu rozumiemy zwykle ustalony prawem zakres kompetencji do zawiadywania własnymi sprawami, samodzielne i niezależne zawiadywanie swoimi sprawami w zakresie administracji państwowej (publicznej), a także samodzielne wykonywanie pewnych funkcji państwowych o charakterze administracyjnym⁵.

Samorząd terytorialny natomiast jest definiowany jako jedna z najstarszych form samorządu. Jest to wyodrębniony, powstały z mocy prawa związek lokalnego społeczeństwa, powoływany do samodzielnego wykonywania administracji państwowej, wyposażony w materialne środki umożliwiające realizację nałożonych nań zadań⁶.

To w konstytucji zatem powinniśmy odnaleźć wiążącą definicję samorządu terytorialnego. Jednak polski ustawodawca, reformując administrację publiczną w państwie i budując trójszczeblowy podział terytorialny kraju, rozbudowując istniejący już na poziomie gmin samorząd terytorialny, nie stworzył legalnej definicji tego samorządu. Za pomocą ustaw samorządowych została tylko w zarysie unormowana jego sytuacja prawna⁷. Dlatego też w celu zdefiniowania samorządu terytorialnego tworzony jest często, w oparciu o rozwiązania normatywne, swoisty katalog cech tego samorządu. Za podstawowe elementy takiego katalogu uznać można: podmiot i przedmiot samorządu, zadania samorządu oraz nadzór nad samorządem⁸.

Powołany przez państwo w celu realizacji jego zadań, związek samorządowy jest przykładem decentralizacji administracji państwowej. Analogicznie, decentralizację należy zatem rozumieć jako system administracji, w którym podmioty administracyjne mają samodzielność w stosunku do władzy centralnej. Decentralizacja uchyla hierarchiczne podporządkowanie⁹. Mówiąc dokładniej, decentralizacja polega na prawnym zabezpieczeniu organom niższych stopni w strukturze organizacyjnej względnej samodzielności w stosunku do organów wyższych. Dokonuje się tego poprzez wyraźne określenie możli-

³ J. Starościk, *Decentralizacja administracji*, PWN, Warszawa 1960, s. 53.

⁴ M. Kulesza, *Wstęp*, [w:] A. Wiktorowska, *Polska bibliografia prawnicza samorządu terytorialnego 1840–1983*, Ossolineum, Warszawa 1986, s. 11.

⁵ *Leksykon samorządu terytorialnego*, red. M. Chmaj, Graf-Punkt, Warszawa 1999, s. 245.

⁶ *Ibidem*, s. 245.

⁷ *ABC samorządu terytorialnego*, red. A. Korzeniowska, Branta, Bydgoszcz–Łódź 2004, s. 29.

⁸ B. Dolnicki, *op. cit.*, s. 18.

⁹ E.J. Nowacka, *Polski samorząd terytorialny*, Lexis Nexis, Warszawa 2005, s. 12.

wości i sposobów ingerowania organów wyższego szczebla w działalność organów niżej usytuowanych w strukturze organizacyjnej¹⁰.

W powyższych rozważaniach przedstawione zostały cechy, dzięki którym łatwiej możemy zrozumieć istotę samorządu terytorialnego, który będąc częścią administracji publicznej, stał się podstawowym elementem umożliwiającym rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Możemy powiedzieć, że samorząd terytorialny jest swoistą szkołą demokracji, dając szansę swym obywatelom, aby sami starali się rozwiązywać nurtujące ich problemy i aby kreowali lokalny dobrobyt.

Działania samorządu powiatowego na rzecz kształtowania rozwoju turystyki

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku nie określała innych niż gmina jednostek samorządowych, odsyłając w tej kwestii do ustawodawstwa zwykłego. Dopiero ustawa z 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym ustanowiła powiat i stworzyła drugi stopień podziału terytorialnego. Powiatem z mocy ustawy jest lokalna wspólnota samorządowa oraz odpowiednie terytorium. Wspólnotę tę tworzą mieszkańcy powiatu. Powiatowi, tak samo jak gminie, została przyznana osobowość prawna. Zagwarantowana została również samodzielność powiatu poprzez zapewnienie jej ochrony sądowej. Artykuł drugi ustawy podaje, iż powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność.

Wykonując to zadanie, wiele struktur samorządowych każdego szczebla traktuje turystykę jako stymulator rozwoju gospodarczego. W wielu dokumentach planistycznych gmin, powiatów czy województw można spotkać zapisy mówiące o roli turystyki w rozwoju tych obszarów. Celem jest skuteczność prowadzonych działań przez samorządy terytorialne (mające za zadanie stymulowanie regionalnej i lokalnej gospodarki turystycznej) – do tych działań można zaliczyć realizowanie zadań samorządu powiatowego związane z zaspokojeniem potrzeb ludności, a także działania ze sfery użyteczności publicznej. Ustawa o samorządzie powiatowym wśród zadań dotyczących infrastruktury społecznej wymienia wprost zadania szczegółowe z zakresu turystyki, które mają być realizowane na terenie powiatu. Należą do nich: prowadzenie instytucji kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku, w tym prowadzenie szkolnych schronisk młodzieżowych; ewidencja i nadzór nad działalnością stowarzyszeń kultury fizycznej, stowarzyszeń turystycznych; wspieranie finansowe organizacji imprez sportowych, rekreacyjnych, turystycznych wysokiej rangi; współdziałanie w zakresie planowania rozwoju przestrzennego i zagospodarowania terenu w obiekty sportowe, rekreacyjne, turystyczne; koordynacje działań i wspieranie ratownictwa wodnego i górskiego; promocje i współdziałanie w zakresie rozwoju turystyki aktywnej; współpraca z regionalnymi i lokalnymi organizacjami turystycznymi.

¹⁰ B. Dolnicki, op. cit., s. 19.

Dla rozwoju turystyki w powiecie istotne znaczenie mają także zadania w zakresie infrastruktury technicznej, obejmującej transport, drogi publiczne, gospodarkę nieruchomości, zagospodarowanie przestrzenne i nadzór budowlany czy gospodarkę wodną. Samorząd powiatowy powinien odgrywać wiodącą rolę przy tworzeniu lokalnych struktur jako instytucji zajmujących się realizacją zadań w dziedzinie turystyki.

Przedmiot i cel badań

Motywację do powstania niniejszego artykułu stanowiła ciekawość, czy każde miejsce może upatrywać swojej „szansy” w turystyce. Obszarem zainteresowania jest powiat konecki – miejsce niepozbawione potencjału turystycznego, który jednak jest niewykorzystany.

Pierwszą czynnością przy prowadzeniu badań powinno być określenie ich przedmiotu i celu. Istnieje wiele definicji wyjaśniających, czym jest przedmiot badawczy. Na przykład Tadeusz Pilch wyjaśnia, iż przedmiotem badawczym jest „zadanie, które staje przed nami w momencie uświadomienia sobie konieczności przeprowadzenia badań empirycznych”¹¹. Natomiast przedmiotem badań według Stefana Nowaka „są obiekty i zjawiska, na temat których będziemy formułować nasze twierdzenia”¹². Równie ważnym elementem, obok określenia przedmiotu badań, jest ustalenie ich celu. Wspomniany już T. Pilch określa cel jako „poznanie bądź lepsze poznanie interesującego nas zagadnienia”¹³.

Problemy i hipotezy badawcze

Po określeniu przedmiotu i celu badań należy sformułować wynikający z nich problem badawczy. S. Nowak stwierdził, iż

(...) najogólniejszy schemat wszelkiej problematyki badań można określić następująco: jakie i na ile ogólne relacje między jakimi własnościami jakich przedmiotów czy też zdarzeń, procesów, którym te przedmioty podlegają, chcielibyśmy uchwycić i wykryć w naszych badaniach oraz opisać czy wyjaśnić w naszych twierdzeniach, prawach i teoriach¹⁴.

W odniesieniu do definicji sformułowałem problem główny badań, który brzmi: czy turystyka może być szansą rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu koneckiego? Następnie w toku dalszych rozważań problem ten został rozbity na szereg następujących problemów szczegółowych:

- Jaki jest poziom promocji powiatu koneckiego?
- Czy powiat konecki jest atrakcyjny turystycznie?

¹¹ T. Pilch, *Zasady badań pedagogicznych*, Żak, Warszawa 1995, s. 101.

¹² S. Nowak, *Metodologia badań społecznych*, PWN, Warszawa 1970, s. 30.

¹³ T. Pilch, op. cit., s. 56.

¹⁴ S. Nowak, op. cit., s.31.

- Jak mieszkańcy oraz działacze i pracownicy instytucji samorządowych oceniają stan turystyki w powiecie koneckim?

Z dobrze sformułowanych problemów badawczych powinny jasno wynikać hipotezy badawcze. Janusz Sztumski określił hipotezę jako „przypuszczenie lub domysł wysunięty prowizorycznie dla określenia lub wyjaśnienia czegoś, który wymaga weryfikacji poprzez odpowiednie badania stosowane w danej nauce”¹⁵. W literaturze przedmiotowej powszechne jest stwierdzenie, iż hipoteza to po prostu proponowana przez nas odpowiedź, jakiej można udzielić na pytanie badawcze¹⁶. Starając się więc odpowiedzieć na postawione uprzednio pytania badawcze, sformułowałem następujące hipotezy:

- Powiat konecki posiada unikalne walory turystyczne, lecz nie są one w pełni wykorzystane.
- Mieszkańcy są przekonani o atrakcyjności turystycznej powiatu.
- Działania mające na celu promocję walorów turystycznych powiatu koneckiego są dla władz lokalnych kwestią priorytetową, co wpływa pozytywnie na rozwój turystyki w powiecie.
- Działacze i pracownicy instytucji samorządowych powiatu koneckiego zdecydowanie lepiej niż jego mieszkańcy oceniają poziom rozwoju turystyki w powiecie koneckim.

Niezwykle ważnym etapem procesu badawczego jest wybór odpowiedniej metody badawczej, dzięki której będziemy w stanie odpowiedzieć na wcześniej postawione przez nas pytania badawcze. Metodę badawczą J. Sztumski definiuje jako „system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza”¹⁷. Odwołując się do powyższych rozważań, w realizacji badań posłużono się następującymi metodami oraz narzędziami badawczymi: analizą dokumentów; sondażem diagnostycznym – w ramach tej metody zastosowaną techniką była ankieta.

Terenem niniejszych badań było osiem gmin powiatu koneckiego. W celu przeprowadzenia badań ankietowych wyodrębniłam dwie grupy badawcze: mieszkańców powiatu koneckiego oraz radnych i pracowników instytucji samorządowych powiatu koneckiego.

Analiza wyników badań ankietowych

Punktem wyjścia do rozpoczęcia badań było przygotowanie teoretycznych podstaw badań własnych, na które składało się sformułowanie problemów oraz hipotez badawczych. Ze względu na ograniczoną objętość opracowania wyniki badań będą przedstawione wybiórczo i tylko w formie opisowej.

W celu zapewnienia możliwie jak największego stopnia reprezentatywności próby rozprawdzono 500 ankiet wśród mieszkańców powiatu oraz 150 ankiet wśród radnych

¹⁵ J. Sztumski, *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Śląsk, Katowice 1995, s. 48.

¹⁶ Ch. Frankfort-Nachmias, D. Nachmias, *Metody badawcze w naukach społecznych*, Zysk i S-ka, Poznań 2001, s. 77.

¹⁷ J. Sztumski, op. cit., s. 60.

i pracowników instytucji samorządowych. Uzyskany poziom zwrotów wynosił 87,6% dla pierwszej grupy oraz 63,3% dla grupy drugiej. Ostatecznie podczas badań zebrano 533 ankiety. Rozprowadzono je przy pomocy wolontariuszy pełniących rolę ankieterów. Ankiety zostały dostarczone do każdej gminy należącej do powiatu koneckiego. Z powodu ograniczeń technicznych związanych z zasięgiem terytorialnym badań sposób ten był najbardziej odpowiedni.

Podczas przeprowadzonych badań ankietowych odpowiedzi udzieliło 438 mieszkańców powiatu koneckiego oraz 95 radnych i pracowników instytucji samorządowych powiatu. Wśród mieszkańców, którzy zgodzili się wziąć udział w badaniach, przeważały kobiety, stanowiące 62% badanych. Natomiast wśród radnych i pracowników instytucji samorządowych większy odsetek stanowili mężczyźni – 54%.

W odpowiedzi na pytanie, czy ich zdaniem powiat konecki jest dobrym miejscem do prowadzenia działalności rolniczej, do prowadzenia działalności pozarolniczej czy do rozwoju turystyki, większość respondentów obu grup badawczych uznała, iż powiat konecki jest dobrym miejscem do rozwoju turystyki. Taką opinię deklarowało 13% więcej radnych i pracowników instytucji samorządowych niż mieszkańców. Najmniej respondentów określiła powiat konecki jako dobre miejsce do rozwoju działalności rolniczej. Wśród radnych i pracowników instytucji samorządowych 14% nie udzieliło odpowiedzi na pytanie, natomiast wśród mieszkańców – 16%.

Kolejne pytanie dotyczyło atrakcyjności turystycznej powiatu koneckiego. Respondenci mieli wyrazić swoje zdanie o poziomie tej atrakcyjności, mając do wyboru skalę odpowiedzi: zdecydowanie tak; raczej tak; raczej nie; zdecydowanie nie. Większość respondentów wybrała odpowiedź „raczej tak” (59% mieszkańców; 65% radnych i pracowników instytucji samorządowych). W obu grupach badawczych około jednej piątej respondentów wybrało opcję „zdecydowanie tak”. Negatywne odczucia dotyczące atrakcyjności turystycznej powiatu miało 19% mieszkańców oraz 12% samorządowców, którzy wybrali opcję „raczej nie”. Ostatnią z opcji – „zdecydowanie nie” – w obu grupach badawczych wybrało 2% respondentów.

Respondenci zostali również poproszeni o uszeregowanie czynników mających wpływ na ruch turystyczny w powiecie. Do podanych czynników należą: walory przyrodnicze, dostępność komunikacyjna, baza noclegowa, baza gastronomiczna, baza towarzysząca. Według mieszkańców powiatu najważniejszym czynnikiem mającym wpływ na ruch turystyczny w powiecie są istniejące w nim walory przyrodnicze. Drugim pod względem ważności czynnikiem jest według respondentów baza noclegowa. Następne w kolejności są baza gastronomiczna oraz dostępność komunikacyjna. Najmniej istotnym czynnikiem według mieszkańców powiatu jest baza towarzysząca. Również działacze i pracownicy instytucji samorządowych jako najważniejszy czynnik wskazali walory przyrodnicze, a jako drugą w kolejności bazę noclegową. W odróżnieniu od mieszkańców działacze i pracownicy instytucji samorządowych na trzecim w hierarchii ważności uszeregowali bazę towarzyszącą, następnie bazę gastronomiczną. Według tej grupy respondentów najmniej ważnym czynnikiem wpływającym na ruch turystyczny jest dostępność komunikacyjna. Na to pytanie aż 54% respondentów nie udzieliło odpowiedzi.

Kolejnym celem była ocena działań promujących turystykę w powiecie, podejmowana przez władze samorządowe. Wśród mieszkańców 37% respondentów zadeklarowało, iż nie ma zdania na ten temat, 27% mieszkańców oceniło działania promocyjne jako dobre, natomiast 26% mieszkańców oceniło je jako niedobre. Zdecydowanie źle działania promocyjne podejmowane przez władze oceniło 8% mieszkańców, natomiast zdecydowanie dobrze – tylko 2%. Wśród radnych i pracowników instytucji samorządowych 44% oceniło działania promocyjne powiatu jako dobre, 26% nie miało zdania, a 23% respondentów z tej grupy badawczej wybrało opcję „niedobre”. Zdecydowanie źle działania promocyjne podejmowane przez władze oceniło 4% działaczy i pracowników instytucji samorządowych. Natomiast zdecydowanie dobrze – tylko 3%.

W następnym pytaniu respondenci mieli określić, czy ich zdaniem mieszkańcy powiatu koneckiego interesują się sprawami lokalnymi realizowanymi przez samorząd terytorialny. W obu grupach badawczych większość respondentów wybrała odpowiedź „tak”. Wśród radnych i pracowników instytucji publicznych takiej odpowiedzi udzieliło o 11% więcej respondentów niż wśród mieszkańców.

W kolejnym pytaniu respondenci mieli ocenić udział inwestycji turystycznych w całkowitym potencjale inwestycyjnym powiatu. Do wyboru respondentów podano następujące możliwości odpowiedzi: „zdecydowanie za duży”, „właściwy”, „zbyt mały”, „należy ograniczyć”, „nie mam zdania”. Największy procent respondentów obu grup badawczych określił udział inwestycji turystycznych jako zbyt mały (71% mieszkańców; 69% radnych i pracowników instytucji samorządowych). Po 12% respondentów obu grup wskazało opcję „właściwy”, 1% mieszkańców – „zdecydowanie za duży” oraz „należy ograniczyć”, 15% mieszkańców oraz 19% radnych i pracowników instytucji samorządowych nie miało zdania na ten temat.

Formy promocji turystycznej powiatu, ich sposób realizacji – był to kolejny temat ankiety. Respondenci mogli wybrać więcej niż jedną możliwość odpowiedzi. Podobny procent mieszkańców powiatu wskazał stronę internetową (56%), imprezy kulturalne promujące walory turystyczne powiatu (55%) oraz lokalne gazety (54%) – jako realizowane przez powiat formy promocji. Na foldery informacyjne o powiecie wskazało 41% mieszkańców. Pozostałe formy promocji były rzadziej wskazywane przez mieszkańców – uczestnictwo w różnego rodzaju targach krajowych (13%), współpraca międzynarodowa (7%). Wśród radnych i pracowników instytucji samorządowych największy odsetek respondentów wskazał na imprezy kulturalne promujące walory turystyczne powiatu (66%) oraz na stronę internetową (63%). Ponad połowa respondentów tej grupy badawczej wskazała również na foldery informacyjne o powiecie jako realizowane formy promocji, 42% – na lokalne gazety, 24% wskazało na uczestnictwo w różnego rodzaju targach krajowych. Natomiast współpracę międzynarodową jako formę promocji realizowaną przez powiat konecki wybrało 19% radnych i pracowników instytucji samorządowych.

Następnie respondenci określili, jakie ich zdaniem wydarzenia na terenie powiatu najbardziej promują ten region. Do wyboru mieli odpowiedzi z kafeterii oraz zostali poproszeni o podanie nazwy imprez. Ankietowani mieli do wyboru więcej niż jedną możliwość

odpowiedzi. Wśród respondentów obu grup badawczych najwięcej osób wskazało na imprezy kulturalne jako na te najbardziej promujące region (62% mieszkańców, 55% samorządowców), 38% mieszkańców wskazało na imprezy sportowe. Takie zdanie miało również 42% radnych i pracowników instytucji samorządowych. Imprezy turystyczne znalazły się na trzecim miejscu pod względem częstości wyboru. Taką odpowiedź wybrało 36% respondentów obu grup badawczych. Natomiast 2% mniej mieszkańców wskazało na imprezy folklorystyczne, wśród radnych i pracowników instytucji samorządowych tak odpowiedziało 24% respondentów. Imprezy religijne zostały wskazane przez 18% mieszkańców oraz 10% radnych i pracowników instytucji samorządowych.

Odpowiedzi respondentów na pytanie związane z wpływem turystyki na rozwój lokalny powiatu przedstawiają się następująco. Praktycznie wszystkie opcje odpowiedzi były wskazywane podobnie z podobną częstością. Procentowe różnice między poszczególnymi opcjami odpowiedzi były nieznaczne. Wśród mieszkańców sześć odpowiedzi uzyskało powyżej 30% wskazań. Respondenci tej grupy badawczej uznali, iż turystyka wpływa na rozwój lokalny powiatu następująco: stanowi źródło dochodów budżetu (36%), zmniejsza lokalne bezrobocie (35%), tworzy miejsca pracy lokalnej ludności (34%), umożliwia inwestycje turystyczne (33%), jest źródłem dochodów miejscowej ludności (33%), powoduje zainteresowanie lokalną historią (33%). Wśród odpowiedzi radnych i pracowników instytucji samorządowych trzy odpowiedzi zostały wskazane przez ponad 30% respondentów: miejsce pracy lokalnej ludności (35%), źródło dochodów budżetu (34%), rozwój usług gastronomicznych (34%).

Ważnym punktem ankiety była ocena, czy zdaniem ankietowanych rozwój turystyki w regionie stymuluje rozwój gospodarczy i społeczny powiatu koneckiego. Zarówno wśród mieszkańców (48,4%), jak i wśród radnych oraz pracowników instytucji samorządowych (51,6%) największy procent respondentów wskazał odpowiedź „raczej tak”. Drugą możliwością odpowiedzi, pod względem częstości wyboru, była opcja „raczej nie”. Takiej odpowiedzi udzieliło ponad 20% respondentów obu grup badawczych. Bardziej krytyczni w ocenie byli radni i pracownicy instytucji samorządowych (25,3%). Wariant „zdecydowanie tak” wskazało 17,2% mieszkańców oraz 15,4% radnych i pracowników instytucji samorządowych. Ponad 2% respondentów odpowiedziało, iż rozwój turystyki w regionie zdecydowanie nie stymuluje rozwoju gospodarczego i społecznego powiatu. Natomiast prawie 12% mieszkańców i 5,5% działaczy i pracowników instytucji samorządowych nie miało zdania na ten temat.

Pytanie związane z przyszłością powiatu koneckiego dotyczyło opinii ankietowanych na temat tego, czy rozwój turystyki powinien być kołem zamachowym rozwoju społecznego i gospodarczego powiatu. Większość respondentów wskazało na odpowiedź „raczej tak” (57% mieszkańców, 44% radnych i pracowników instytucji samorządowych). Drugą najczęściej wskazywaną odpowiedzią była odpowiedź „zdecydowanie tak” –udzieliło jej 28% mieszkańców oraz 35% radnych i pracowników instytucji samorządowych. Wariant „zdecydowanie nie” wskazało 7% mieszkańców i 10% radnych i pracowników instytucji samorządowych. Zdania na ten temat nie miało 7% mieszkańców oraz 9% radnych i pracowników instytucji samorządowych.

Respondenci zostali również poproszeni o wypowiedź, co ich zdaniem należy zrobić, aby zwiększyć atrakcyjność turystyczną powiatu koneckiego. Spośród wszystkich przedstawionych przez respondentów sugestii zostały stworzone trzy grupy zagadnień i stanowią one najczęściej poruszane przez nich kwestie. Dodana została również kategoria „inne”, w której znalazły się wszystkie pozostałe sugestie. Najczęściej proponowanym przez respondentów działaniem było zwiększenie poziomu inwestycji związanych z infrastrukturą turystyczną w powiecie koneckim (41% mieszkańców; 44% samorządowców). Następnie respondenci sugerowali zwiększenie działań promocyjnych w powiecie (38% mieszkańców; 40% samorządowców). Ważną dla respondentów była również kwestia czystości powiatu – 14% mieszkańców i 25% radnych i pracowników instytucji samorządowych chce posprzątać terenów należących do powiatu koneckiego.

Ankieta przeznaczona dla działaczy i pracowników instytucji samorządowych została wzbogacona o dwa pytania, będące próbą uzyskania informacji dotyczących podejmowanych przez władze lokalne działań prowadzących do rozwoju turystyki w poszczególnych gminach, a przez to w całym powiecie koneckim. Odpowiedzi tej grupy badawczej na pytanie dotyczące kwestii podejmowanych działań, mających służyć podniesieniu atrakcyjności inwestycyjnej dla przedsiębiorstw turystycznych chcących inwestować w gminie, przedstawiały się następująco. Respondenci mogli wybrać więcej niż jedną opcję odpowiedzi, i tak 53% z nich wskazało na „przygotowany plan przestrzennego zagospodarowania przestrzeni”, 49% wskazało „rozbudowę gminnej infrastruktury technicznej”, 17% wybrało „pomoc przy załatwianiu formalności administracyjnych”, natomiast 16% radnych i pracowników instytucji samorządowych jako działania podejmowane przez władze lokalne wymieniło „ulgi podatkowe dla inwestorów”, 8% wybrało odpowiedź „inne”.

Drugie z dodatkowych pytań skierowanych do działaczy i pracowników instytucji samorządowych było prośbą o wymienienie najważniejszych inwestycji z zakresu turystyki, zrealizowanych w gminie w ciągu ostatnich pięciu lat. Niestety aż 52 respondentów z tej grupy badawczej nie udzieliło odpowiedzi. Spośród pozostałych 60 podało tylko jeden przykład inwestycji. Wśród wymienianych znalazły się: remont infrastruktury w miejscowości Sielpia (12 respondentów), budowa boisk „orlik” (siedmiu respondentów) czy budowa Alei Dębów Katyńskich (siedmiu respondentów). Ponadto 11 respondentów stwierdziło, iż gminy nie podejmują żadnych działań z zakresu turystyki.

Podsumowanie

Powiat konecki jest bardzo zróżnicowany pod względem koncentracji zarówno atrakcji turystycznych, jak i zagospodarowania. Najlepiej rozwinięta jest gmina Końskie, będąca największą gminą powiatu. Powoduje to, iż na terenie tej gminy znajduje się znacząca większość istniejącej w powiecie bazy noclegowej oraz gastronomicznej. Na terenie pozostałych gmin powiatu koneckiego, mimo istniejących walorów, poziom zagospodarowania turystycznego jest zdecydowanie niższy. Niskie są również wydatki gmin powiatu koneckiego na działania promocyjne. Wynoszą one około 0,2% ogólnej sumy wydatków gminy.

Są w powiecie koneckim również takie gminy, które nie przeznaczają żadnych środków na działania promocyjne. W obliczu tych faktów nie można bez pewnego sceptycyzmu podejść do dokumentów strategicznych istniejących w powiecie koneckim. Sporządzona w 2001 roku Strategia Rozwoju Powiatu Koneckiego zakładała rozwój turystyki jako jeden z istotnych elementów rozwoju gospodarczego powiatu. Przedstawione w niej zamierzenia były bardzo ambitne i zawierały między innymi rozwój zintegrowanej sieci informacji turystycznej, obejmującej wszystkie gminy powiatu, oraz rozwój działalności agroturystycznej. Niestety jedyne dwa punkty informacji turystycznej znajdują się w gminie Końskie, a działalność agroturystyczną na terenie powiatu prowadzi 19 gospodarstw. Wszystko to pozwala stwierdzić, iż władze powiatu koneckiego oraz poszczególnych jego gmin nie wykorzystują w pełni posiadanych walorów.

Podobnego zdania są również mieszkańcy powiatu koneckiego oraz radni i pracownicy instytucji samorządowych. Przeprowadzone badania ankietowe wykazały, iż powiat konecki w opinii mieszkańców jest uznawany za atrakcyjny turystycznie, mimo istniejących braków w infrastrukturze turystycznej. Co więcej, respondenci zgodnie potwierdzili, iż na terenie powiatu powinna się rozwijać turystyka.

Wyniki przeprowadzonych badań pozwoliły zatem potwierdzić następujące hipotezy. Wśród nich znalazła się hipoteza zakładająca, iż powiat konecki posiada unikalne walory turystyczne, które nie są w pełni wykorzystane. Również hipoteza dotycząca opinii mieszkańców na temat faktu, iż najważniejszy wpływ na atrakcyjność powiatu koneckiego mają jego walory przyrodnicze, została w toku badań potwierdzona. Potwierdzenie uzyskała również hipoteza zakładająca, iż mieszkańcy są przekonani o atrakcyjności powiatu koneckiego. Natomiast dwie z założonych hipotez zostały w toku badań odrzucone: hipoteza dotycząca różnicy w poglądach na temat rozwoju turystyki w powiecie między dwoma grupami badawczymi oraz hipoteza zakładająca, iż działania mające na celu promocję walorów turystycznych powiatu koneckiego są dla władz lokalnych kwestią priorytetową, co wpływa pozytywnie na rozwój turystyki w powiecie.

Można więc stwierdzić, iż powiat konecki jest miejscem, które posiada wszelkie predyspozycje do rozwoju turystyki. Niestety w chwili obecnej, zarówno z powodu braku zaangażowania, jak i niewiedzy władarzy poszczególnych gmin, turystyka wciąż pozostaje szansą niewykorzystaną.

Bibliografia

1. *ABC samorządu terytorialnego*, red. A. Korzeniowska, Branta, Bydgoszcz–Łódź 2004.
2. *Administracja publiczna*, red. J. Hausner, PWN, Warszawa 2005.
3. Dolnicki B., *Samorząd terytorialny*, Zakamycze, Kraków 2009.
4. Fajkosz A., *Kartki z historii ziemi koneckiej*, Agencja JP, Kielce–Końskie 2010.
5. Frankfort-Nachmias Ch., Nachmias D., *Metody badawcze w naukach społecznych*, Zysk i S-ka, Poznań 2001.
6. Gilowska Z., *Proces reformowania systemu dochodów gmin w warunkach transformacji ustrojowej Polski*, Wyd. KUL, Lublin 1993.

7. Kulesza M., *Wstęp*, [w:] A. Wiktorowska, *Polska bibliografia prawnicza samorządu terytorialnego 1840–1983*, Ossolineum, Warszawa 1986.
8. *Leksykon samorządu terytorialnego*, red. M. Chmaj, Graf-Punkt, Warszawa 1999.
9. Łobocki M., *Wprowadzenie do metodologii badań pedagogicznych*, Impuls, Kraków 2007.
10. Miszczuk A., Miszczuk M., Żuk K., *Gospodarka samorządu terytorialnego*, PWN, Warszawa 2007.
11. Nowacka E.J., *Polski samorząd terytorialny*, Lexis Nexis, Warszawa 2005.
12. Nowak S., *Metodologia badań społecznych*, PWN, Warszawa 1970.
13. Pilch T., Bauman T., *Zasady badań pedagogicznych: strategie ilościowe i jakościowe*, Żak, Warszawa 2001.
14. Starościk J., *Decentralizacja administracji*, PWN, Warszawa 1960.
15. Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Śląsk, Katowice 1995.
16. *Turystyka*, red. W. Kurek, PWN, Warszawa 2008.
17. *Turystyka w powiecie i gminie*, red. A. Gordon, POT, Warszawa 2003.

Streszczenie

W minionych latach przesunął się ciężar odpowiedzialności za rozwój turystyki w Polsce ze szczebla ogólnopaństwowego w kierunku samorządu terytorialnego, który stał się samodzielnym, odpowiedzialnym za własne posunięcia podmiotem gospodarującym i zarządzającym gospodarką powiatu, gminy. Artykuł dotyczy możliwości rozwoju turystyki w powiecie koneckim oraz jej społeczno-gospodarczego wpływu na powiat. W artykule przedstawiono analizę infrastruktury turystycznej powiatu, promocję w gminach należących do powiatu koneckiego oraz znaczenie turystyki w strategiach rozwoju powiatu i gmin. Celem przeprowadzonych badań (kwiecień–czerwiec 2012) wśród dwóch grup badawczych: (1) mieszkańców oraz (2) działaczy i pracowników instytucji samorządowych powiatu jest odpowiedź na pytanie: czy turystyka może być szansą rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu koneckiego?

Słowa kluczowe: samorząd terytorialny, rozwój turystyki w powiecie, turystyka w gminie

Abstract

In the past years the responsibility for tourism development in Poland has shifted from the state level towards local governments, which has become the independent entity in that matter and fully responsible for managing the economy of the county and municipality. The article focuses on the development possibilities of tourism in the Końskie county and its socio-economic impact on the district. The article presents an analysis of the county's tourism infrastructure, promotion of tourism performed by the municipalities belonging to the district Końskie and the importance of tourism in the county development strategies and municipalities. The aim of the study (April–June 2012) of two research groups: (1) residents and (2) activists and employees of the district local government is the answer to the question of whether tourism can be an opportunity for socio-economic development of the county Konecki.

Keywords: local government, the county tourism development, tourism in the municipality

NOTKA O AUTORZE

Dr Włodzimierz Banasik, Wyższa Szkoła Turystyki i Języków Obcych w Warszawie; zainteresowania naukowe: polityka społeczna, regionalna i lokalna, rozwój turystyki na obszarach samorządów terytorialnych.